

AÑO II.

PALMA 16 DE OCTUBRE DE 1898

NÚM. 89

DOMINICA XX

DESPRÉS DE CINCOGESMA.

De sa curolla que han de posar els pares en procurar, per els seus fills, la salut de ses ànimas.

I

HABITAVA en Cafarnaum un oficial de la Cort d' Herodes que tenia un fill molt malalt.

Y havent sentit á dir que Jesu-Crist venia de Judèa á Galilea, li sortí al devant y li suplicá se dignás passar á casa seua per curar al seu fill, que se moria. Y encara que sa súplica li meresqué una reprensió de Jesu-Crist per la poca fé que demostrava pensand era necessari le seua presència per poderli curar son fill, no desistí de sa pretenció; y torná á importunar: ¡Señor! ¡veniu antes que es meu fill muire! Llevores li respongué el Salvador:— Vestén, que ton fill, ja está bò.—S' en aná tot content á ca-seua sens dubtar de la veritat de lo que Jesus li acabava de dir; y li sortiren á camí els criats, per darli la bona notícia, que desde es dia anterior á las sèt de la matinada sa febre, havia deixad al malalt, y estava del tot bò. Y com va comprendre que s' hora que els criats li dehien, era la meteixa en que Jesus li havia dit: ton fill ja esta bò —quedá convinsud de que devia aquell favor á sa bondad y poder, pues li havia atès superabundantment sa súplica.

II

¡Ah! si tots els pares tenguessen per la salut espiritual dels seus fills, la meteixa ànsia que Régulo tengué per la corporal del seu! No veuriam tants d' infants, atlots, bargantells y garruts, morts á la Gràcia.

Es ben vèr, podran dir molts de pares, que noltros mos cuydam poch de enseñar Relligió als nostros fills, perque tenim altres feynes, però, en camvi, no plañém un duro perque els mestres los ho enseñin. Tant es així, que de Real Orde, per prender es Batxiller, veldrém obligats á pagar, dos anys seguits, matrícula d' aquella assignatura en l' Institut.

A lo cual responch: que, salvo ses escepcions en que ses escòlas son regidas per Sacerdots ó per professors de sana conciència y regonegud catolicisme, parland en absolut; ¿se pot fiar molt d' aquesta enseñansa de Relligió

que se practica, no per ordenació divina, sinó per Real Orde? ¿De l' enseñansa de la Relligió, com una de tantas assignaturas declarada indispensable per ser graduads de bachiller y no com á ciència per entendre de salvar s' ànima? Y sent ademés y suposant que tant á ses escòlas privades com á ses oficials se los enseñy així com se deu, el llibré de Cristo, ¿ingora algú s' afany que domina, en moltes universitats, é instituts y demés centros docents, per borrar, si fos possible, tot cuant aprengueren els alumnos en el curs de Relligió, lo que los enseñaren els seus pares y fins y tot els sentiments que Deu Creador escrigué dins el seu cor? Bé sabèm tots que la Relligió es la basse y fonament de tota enseñansa y que les altres ciències sensa ella, son sabiduria que infla y lletra que mata. Però, si els alúmns, per aprende d' anar al cèl, que es lo únich que importa, no tenen altra llum que l' enseñansa oficial romandrán á les fosques.

Y endemés; ¿no sabeu que dita enseñansa, (oficial ó oficiosa) si bé respecte de ses demés ciències es supletoria; respecte de l' Relligió, es complementaria de la pater-na? Pues l' enseñansa de Relligió es respecte als pares de dret divi y natural, personal é insubstituible: y ha de comensar desde dins es brès ó de ses falgas de sa mare, encara que els pares no siguen lletraferits.

Es la ciencia de ferse sants en tots els estats y condicions. ¡Ses escòles! En aquestes, tant sols se deu haver de llimar y pulir els trabais dels pares, Si, els pares son que han de acompanyar dantlos sa ma, sos fills al cèl, no els mestres, que cuant han cobrat el salari per sa feina, sembla que ja no los queda més responsabilidad.

Fa plorera veure la poca concurrencia d' infants á ses iglesias ahont cada diumenje decapvespre s' explica la Doctrina.

¡Cuant poca curolla hey duhen á cuydarse de la salut de ses animetes!

Per axò, molts de pares perdrán el dret á la Glòria, y de sos fills, unicament hey anirán els qui durán en son front bén impresa la marca del Redemptor; no els qui sols haurán après d' adorar la *Bèstia*, segons expressió del Apocalipsis.

Basta per avuy.

MOSSEN JOAN.

PATRÓ DE LA SETMANA

Dia 18. — Sant Lluch, evangelista.

Nasqué á Antioquia, fill de pares gentils nobles y ríchs, sentí desde molt jove gran inclinació á las lletras y á la virtut, y se dedicá á la Medicina. Convertit per l' Apostol Sant Pau, fonch son dexeble molt apreciat y compañ inseparable, en tots sos viatges, fins y tot dins la presó. Aprengué de la Santíssima Verge, de Sant Pau y d' altres Apostols ab qui tratá, les noticies que li serviren per escriure el seu *Evangelí*, en llengo hebrèa, y després els *Actes dels Apostols*. Era pintó y se conserva una imatge que se creu va pintar en vida de la celestial Señora. Assistí al martiri dels apostols Sant Pere y Sant Pau; y después d' haver predicat per Italia, passá á Egipte y recorregué la Tebaida y la Líbia convertint en totas parts innumerables infeels á la fé de Jesucrist. Alguns Sants Pares afirman, que morí martir; lo cèrt es que passá d' aquest mon al altre á l' edat de 84 anys. Son cós se conservá á Patras fins á mitjant sigle IV. Y l' any 357, governant l' Emperador Constantí va ser traslladat juntament ab el de Sant Andreu á Constantinopla.

El seu cap se guarda ab gran veneració á l' Iglesia de Sant Pera de Roma.

MOSSEN GASPAR.

GRANGA MODELO!

VOT PARTICULAR (*)

Altra vegada s' ha trèt á rotlo, demunt els diaris, aquest gran projecte, encobehit fa estona ferm p' els qui dins Mallorca somían adelantar materialment pujant ses escalas á salts y á bots, quant mos vé bén just muntar s' empitada del progrés poquet á poquet.

Noltros, que ja comensam á tenir una mica d' experiència, y mos cap-pensám lo que vol dir y significa y suposa s' establiment y el sosteniment d' una *Granga modelo* de-bon-de-veres, mos aconortariam amb una *Escuela práctica d' Agricultura*, amb un bon professor teòrich que demunt els sementers y plantacions, *ampliás* abastament l' ensenyansa que se dona en l' Institut provincial als estudiants per Batxillers.

¡Una Granga modelo!

Qui hauria pogut fé es miracle era el millonari D. Salvador Coll, (a. c. s.) amb qui en parlarem, quant tenía idèa de instalar á Mallorca ses escolas y tallers de Dom Bosco; però se tratava d' un establiment de caracte catòlich. y els Amigs del Pahis no 'l secundaren, ni oficial ni oficiosament, y no prosperá.

Més facil sería establir una *Escuela práctica*, sens domicili: ficsó, es dir: de manera que els experiments se fessin en finques rústiques de propietat particular, mediant convenis anuals; y segurament no mancarien amos de tèrras amb arbolat que les se dexarian llaurar y etsecayar gratis, que dexarian fér empèlts y plantacions amb so pacte de recullir els fruits, después dels experiments, y

(*) No volem fér oposició á les bones y patriòtiques idèas que don Pere Martínez ha exposat demunt *La Última Hora* de aquests dies passats; però noltros creim que avuy per vuy, ni d' ara endevant podem esperar proteccions del Govern central que carreguin el *presupuesto* del Estat.

Si els mallorquins no imitam als catalans, que van darrera arreglar-sé ells per ells, no farem rés de profit. Axò opinam.

que donarian estatje á crias d' animals en camvi de ses femades. Axí s' estauviarian rendes, y podrian estudiarsé tota casta de terrés, favorint la major part de pobles, pues els seus respectius conradores no haurian d' assistir en dias determinats á un sòl punt ahont pot estar una Granja y que may podria reunir les condicions indispensables per cada casta de cultius.

Ultra d' aquests camps d' esperiència, ahont el professor donaria ses instruccions als seus alumnos y á tots cuants de *pajesos rutinarios* volguessin comparexe, hey hauria d' haver excursions periòdiques per les regions agrícolas de sa nostra illa, per ecsaminar y comparar sos diferents cultius, quals excursions hauria de presidir l' autoritat municipal del poble hont se farian, assistint-hí si fos possible els Mestres de ses escòles amb sos dexebles de major edat y més aprofitats.

Y encara més: L' Exema. Diputació provincial, no sols hauria de pagar les dietes del Professor y dels seus ajudants brassers, sinó que hauria de pagar alguns prèmis p' els conradores pobres, que (arregladament á programa) demostrassin major intelligència y curolla, major constancia y mes bons resultats, tant en l' art de conrrar, com en la producció y millora de les rasses d' animals utils á l' Agricultura y per consums de carns saludables.

¿Qui dupta que 'ls precediments insinuats sortirien més econòmichs y darian millor conte que l' instalació d' una *Granga modelo*, amb son corresponent personal de Catedràtics y Majorals, y pareys de bous y muls propis, y mossos y guardians; y maquináries y tallers y contabilidats y demés solfes y empirrèumes que s' ecsigeixen en tot establiment d' indole *oficial*?

Per totes les rahons expressades *votam* desconfiat de la imaginada *Granga modelo*; encara que prou sabem lo poch que *val* es nostro vot p' els interessos del comú.

Y ja que d' Agricultura parlám, no será fora de lloch recordar que á Mallorca mancan Peritos Agrònoms ó Agrícolas titulats y amb atribucions legals per midar y posar fites, per estimar tèrras, arbres y fruits; pues no arriban á una dotzena els qui son facultatius. Per axò, veim, que els canadors practichs *heu fan casi tot*. Dels Srs. Engiñers agrònoms y dels Mestres d' Obres, que també son facultatius, non deim rés pues tenen altres feynes que ses de correr á posar fites entre sòrts de tèrra que sovint no arriban á cortó. ¿Còm es que ningú ha pensat en gestionar el restabliment de l' ensenyansa de Peritos Agrimensors, que durant tants d' anys se doná en l' Institut de Palma?

¡Hey ha tant que fér! ¿Y el Manicomi?..... ¿Y l' Escola d' Arts y oficis?..... ¿Y el Musèu provincials de Antiguedats y de Pedagogia?..... ¿Y lo dels Ports franchs?..... ¿Y el nou *Centro comercial*?..... ¿Y la *Gran Via* de Palma al Terreno?.....

La veritat es que, qui molt abraça poch estreny, y á Mallorca som molts els projectistes y poch els que realisam.

Escrit aquest articlet hem rebut el primer número del quinsenari titulat *Pla y Montanya* que, sots direcció del Enginyer Agrònomo, nostro amic D. Francisco Satorras, ha comensat á sortir á llum escrit en la hermosa llengua mallorquina.

Mos sembla una bona y molt util empresa que aplaudim coralment y la recomanam als conradors de ses Balears.

El Sr. Satorras, pot contar amb la pobre ajuda de sa nostra MALLORCA, relatiu á tot cuant cab baix dels lemas que defensam: LABOR y PATRIA. Visca molts d'anys.

B. FERRÁ.

L' INFANT CREMAT

Romans popular

Lo bon rey s'en va á cassar,
Lo bon rey y la regina;
No dexa ningú al palau
Sinó l' infant y la dida.

L' infantó no vol callar
Ni en bresòl ni en cadira,
Ni tampoch amb lo pom d' or
Que sa dida li oferia.

La dida encén un gran foch
De coscoll y de sabina;
Y ab l' ardor ta su-llá
La dida quedá dormida.

Cuant la dida 's desxondí
¡Troba l' infant cenra viva!
La dida baxá esglayada
Ab son còr plè d' agonía.

Entre llágrimes y plors
Y singlots, la cènra mira.....
L' aplega amb un platet d' òr
Y á la Vèrge l' oferia.

—Valeumè Reyna del cèl,
Valeumè Vèrge María;
Que si vos no me valeu
Del rey seré perseguida.

¡Ay, Vèrgel si me assistiu
Corona d' òr vos farià,
Y un'altra p' el vostr' Infant
Voltada de perles fines.

Mentres feya esta pregària
Un criat del rey arriba:
—¿Bona dida, que vos passa?
¿Què teniu, la bona dida?

—Se m' ha cremat un faldar
Lo millor que jo tenia,
—Dida, veis aquí diners,
Anausen á la botiga.

—A la botiga no n' hi ha
D' aquesta roba tan fina.
—Si á la botiga no n' hi ha,
Anau á l' Argentèria.

—Cap argenter, d' aquest mon
De tal roba n' ha texida.
—Si ni 'ls argenters en tenen,
Dida,.... no se que vos diga.—

Estant axí enrahonant
Just llavò la reyna arriba.
—Dida ¿ahont es mon fillet?
¿Hont teniu l' infant, la dida?

—Allá dalt dins el bresòl
L' he dexat que 's condormia.
—Dida anau y baxaulóm,
De veurerl' en folgaría.

Ja s'en puja dalt la cambra,
—¡Valeume, Vèrge María,
Que vos ne faré un vestit
De brocat y pedrería! —

Cuant s'en entra dins la cambra
Troba l' infant que dormía.....
¡Oh quin miracle may vist
Que feu la Vèrge María!

PROVERBIS ESCULLITS

D' ENTRE EL MILENAR QUE DICTÁ MESTRE RAMON LULL

XXXI.—De Paciència

—Les rèls de Paciència, son: Prudència, Fortalesa, Humildat y Abstinència.

—Homo pacient may es vensut.

—Cuant impaciència plora, Paciència riu.

—La Paciència humilla l' orgullós.

—La Paciència pateix á fí de lograr victòria.

XXXII.—De Consolació

—Suspirar y plorar ab devoció, son missatgers de Consolació.

—Consola 't de lo que pèrds, amb lo que te roman.

—Qui no 's sab aconsolar, no sab amar.

—Qui per Deu es amat, de tot pot ser consolat.

—No sies aconsolat de ton peccat fins que t'en sies confessat.

XXXIII.—De Obediència

—Pues la voluntat vol subitament, y l' enteniment enten deliberament, fé ta voluntat obedient á ton enteniment.

—Qui es obedient á son Señor, es just; y qui heu es á son menor, es humil.

—Obediència per pahor, no es tan gran com per amor.

—Sies obedient á Deu y serás llibèrt.

—Sens consell de ta rahó no obeescas á ton còr.

XXXIV.—De Leyaltat

—Sies leyal pera que tothom te sia leyal.

—La leyaltat va de día, y la falsadat de nit.

—Nodreix leyaltat en ton servidor, y tendrás pau.

—No sies company d' homo desleyal.

—Les carreres d' homo leyal son dretes.

XXXV.—De Larguesa

—No tengas larguesa ociosa y serás rich.

—Dona lo que, donanthó, multiplica.

—Si, per amor á Deu, no donas, robas á Deu lo que donas.

—Dona per caritat y per pietat, més no per ser alabat.

—Major dó te fá el pobre qui te demana per amor de Deu, que tu donantli per amor seu.

(Continuará.)

ENGABIATS

De jonchs ó de fil de ferro
Una gábia tancat té
A un pobre aucellet que piula,
Y es cada piulo an geméch,

Passions y mesquins afectes
Una gábia fan també,
Y aquells qui del cèl s' olvidan
Hey tancan son cor ardent.

A dins gábia tan estreta,
¿Com s' hi pot viure content?
¿Per què no diuen: ¡Pobre homo!
Els qui diuen: ¡Pobre aucell?

T. A.

CRONICÓ DEL MES DE OCTUBRE (*)

Día 7.—El Colegi Mèdich de Palma inaugurá ses sessions públiques amb la lectura d' una Memoria escrita per D. Juliá Alvarez sobre el tema: *¿Porqué enfermamos?*

Día 8.—Arribaren més soldats repatriats, en salut.

Día 9.—Se tratava de construir una iglesieta dins s' establiment de *Sa Punta* entre els camins de *Son Rapiña* y de *Son Espanolet*.

Día 10.—L' Ajuntament, s' ocupá, del projectat emprèstit per fér la nova Plassa, de gestionar la declaració de Ports frachs, d' alojar la Tómbola del *Círculo* dins el Parque de Bomberos, y de la plaga de pobres desvergoñits que invadeix el vesindari de Palma.

Día 11.—Regressá de Filipinas el Sr. Marqués de la Bastida Ex-Governador de Zambales.

Día 12.—Arribaren á Palma una altra partida soldats repatriats.

Día 13.—Res de nou.

◇ F. ◇

Repertorio de Buenas Lecturas.—Hem rebut el número a' Octubre d' aquesta excel·lent revista de propaganda catòlica que surt á Barcelona; son primer article acaba axí:

«El escritor, el político, el literato, novelista, periodista ó lo que sea, no debe eliminar á Dios. La abstencion en este terreno, la indiferencia, la neutralidad puede ser tanto ó más funesta que el odio. Es la muerte del alma por medio de la asfíxia. Todo esto son verdades elementales. ¡Pero son tantos los que las ignoran!»

Recomanam aquesta Revista als lectors instruits que desitjin estar al corrent de tot lo millor que se publica dins España.

ENVINAGRAT Y RONXETES

Mar fonda.—N' hi ha fá temps devés es port de Soller, y encara que sía *fonda* sa maretjada, els esquits saltan per dins el *bufadors* de la política y arriban part demunt l' Oratori de Sta. Catalina, perillant que ses habitacions s' hajin de desalojar. Per paga corren vents forst y *encontrats*, y s' hi troba enmitj una barqueta que reb els cops de mar per totes bandes, y segons diuen pilots d' aquella matrícula, du poca lastra y ha perdut es timó. Es poble guayta á ses *mirandas*, esperant que qualque prácticich surta á darli un remolch, ó que es Capitá des Port (San Ramon de Peñaforta) fassi un miracle. Pues no ha servit de rês s' oli tirat á la mar á fí aplanar ses ones polítiques que envesten uls urades. ¡Ja estam ben posats! (*D' una correspondencia atrassada.*)

(*) *Rectificacions:* 1.ª En lo núm. 89, diguerem que día 30 de Setembre, «la Junta Municipal de Palma havia acordat la transferència de crèdits dins lo corrent *presupuesto*.» La veritat es que no se reuní per falta de número pero, com sempre en manca á sa primera y sa segona convocatoria, romangué acordat tacitament, día 30. lo que s' acordá día 8, *expresament*.

2.ª En lo núm. 88, diguérem que, día 2 «axí meteix se fé la *corrida* dins sa Plassa de *toros*.» Mal entés estava es nostro *reporter*; pues la *corrida* se fé l' endemà dilluns.

Encara que ni una ni altra notícia tenen gran *importancia històrica*, hem volgut rectificarlês; y malavetjarêem assegurarmós, d' avuy en devant no fós cosa que es nostro cronicó, per aquests *lapsu* sía calificat d' apòcrif.

Cultura Palmessana.—Copiam de *La Ultima Hora* de dimars passat:

«*Nuestras quejas.*—Anoche tuvimos ocasión de presenciar un espectáculo en extremo repugnante.

Pasaba un Viático por la calle de los Olmos, y una bandada de muchachos que por allí jugaba, lejos de recatarse y de saludar el Santísimo Sacramento con el respeto debido, continuó jugando y alborotando, impidiendo casi el paso del Sr. Sacerdote que lo llevaba.

Estos hechos se repiten tan amenudo por las calles de los Olmos, Misión y Carmen, que vale la pena de que el señor Alcalde ordene más rigor en la vigilancia para evitarlos.»

Noltros hey afegirem que qualque vespre, mentres els feèls resan el Sant Rosari devant nostro Amo patent, al-lots renoués van á pegar á s' escanzell de l' iglesia de Sant Miquel.

Si axò va axí de cop tendrem *tágalos* mallorquins.
¡Y parlam de regeneració social!

§

Demunt un terrat des carré de la.... (que heu diga es municipal des barrio), hey ha encastellat un colomer que casi toca als niguls, ahont tot lo sant día des dematí fins al vespre s' hi ven enfilat dalt es curucull un al-lot que fá volar els coloms pegant garrotades demunt ses posts y cridant desesperadament com un endimoniat. Será de veure s' *elevada posició* d' aquell atlot, si sempre va ascendint, y arriba á prende carrera.

¿No hey hauría mèdi de calmá el furor *colombofil* de tants de colomistas, que, á més de no dexar un instant en quietut als seus vehinats, tampoch lós dexan teula sencerá, á forsa de pedrades?

Señó Batle: s' article 12 de ses Ordenances Municipals de Palma diu que: «á instancia de cualquier vecino, el que tenga de dia loro ó cotorra en balcon ó ventana, tendrá que retirarlo, etc.»

Ja que no parla de colomistes, ¿perquè s' Autoritat municipal consent que molestin y perjudiquin tant al veindari?

§

Gran festa.—Avuy día 16, la celebran á Montision, dedicantla á sa Patrona la Verge del Pilar, els arregonesos residents á Palma.—Agrahím s' invitació.

RECLAM

Als nous suscritors que adelantin la suscrició d' aquest derrer trimestre (**3 reals**) y desitjin tenir el llibret **FLORS Y FULLES** que anam á completar los ho enviarem á mitat de prèu, ó sia per **2 reals**.

Als antichs suscritors que abans de Nadal tengan satisfet tot l' any, los regalarém un pronòstich de 1899.

Hem resolt, per més comoditat dels suscritors, que dirigescan totes ses correspondències, pagas y reclamacions á la **DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ** de **MALLORCA DOMINICAL** carrer de la Campana número 2. *Imprenta de les Filles de Colomar.*